

Medicina d'Occitània

LÉO TESTUT (1849-1925) MEMBRE CORRESPONENT DE LA REIAL ACADEMIA DE MEDICINA DE BARCELONA

Jacint Corbella i Corbella

Acadèmic numerari.

El gran llibre per a l'ensenyament de l'anatomia a la facultat de medicina de Barcelona, també a Espanya i molts països de Sudamèrica, ha estat el Testut. Ha sigut potser el llibre de text més clàssic per a moltes generacions d'estudiants de medicina. Testut ha estat, i quedat, com un dels autors més coneguts entre nosaltres.

L'obra de Testut, editada magníficament en quatre volums per editorial Salvat, amb moltíssimes il·lustracions en molts colors, ha estat un text que ha deixat un gran record. Era gairebé el primer gran llibre que es trobava el novell estudiant de medicina. Després vindrien més coses, però l'impacte del Testut va ser molt fort. Per això les seves edicions van ser bastant continuades. Primer va ser l'editorial Salvat, que en va imprimir i vendre milers de volums. Molt més tard, els anys de cap a 1980 va passar a Masson, que ha seguit amb un bon mercat americà. Passen de vint les edicions en castellà. Tant aquí com en el compendi no podem oblidar la tasca com a traductor del doctor Josep Corominas i Sabater, que fou membre corresponent de l'Acadèmia. I la d'Antoni Riera Villaret, catedràtic de Tècnica Anatòmica, el veritable introductor docent del llibre.

L'obra, amb les modificacions necessàries, però no excessives, ha persistit fins aquest mateix segle XXI. Una certa sorpresa ve, quan comentant qui era l'autor veiem que havia nascut pràcticament a la meitat del segle XIX i que va morir l'any 1925. Després va ser continuat per André Latarjet (Dijon, 1877- Lyon, 1947), successor seu a la càtedra de Lió.

L'AUTOR. Jean-Léo Testut va néixer en un poble petit de la Gironda, al departament de la Dordonya, a Saint-Avit-Sénieur el 22 de març de 1849. El pare treballava en una foneria, i en part com a pagès, i la família tenia recursos econòmics escassos. Al cap de poc temps el pare va a Beaumont, poble gairebé al costat, una mica més gran, on posa una botiga petita de quincalla. Aquest serà el verdader poble de Leo Testut quan era petit. Es va quedar sense mare quan tenia sis anys. El capellà de Beaumont va captar la intel·ligència del noi, i va convèncer al pare que el deixés anar al seminari de Bergerac. Allà va fer el batxillerat i va decidir estudiar medicina a la facultat de Bordeus. La guerra francoprúsiana de 1870 va interrompre els estudis. Fou sergent, participà en la batalla de Loigny, i és anecdòtic que va refusar al Legió d'Honor concedida per mèrits militars. Molt més tard se li va concedir pels seus mèrits acadèmics.

A partir d'aleshores va anar fent una carrera brillant. El 1876 va presentar la seva tesi a París amb el tema "*De la symétrie dans les affections de la peau. Étude physiologique et clinique sur la solidarité des régions homologues des organes pairs*". Volia seguir carrera acadèmica i fou ajudant i cap de treballs anatòmics a la facultat de Bordeus. El 1881 va guanyar un concurs de professor agregat, per Anatomia i Fisiologia. Va escollir anatomia i seguí a Bordeus. El 1884 ascendeix a catedràtic i és el primer titular de la càtedra d'anatomia de la facultat de Lille. Al cap de dos anys, el 1886, permuta la plaça amb el prof. Debierre, i passa a Lió, on estarà més de trenta anys, i farà la seva gran obra d'anatòmic. Es va quedar vidu molt aviat, sense fills, i aleshores va dedicar tot el seu esforç a la professió.

L'OBRA. 1. El "Tratado de Anatomía humana". Testut és conegut principalment pel text gros d'Anatomia El 1889 ja va publicar la primera edició del "*Traité d'Anatomie Humaine*", que serà la base del seu prestigi com a anatomista. El llibre tindrà moltes edicions, i reedicions, la vuitena l'any 1948, gairebé just en el centenari del naixement de Testut. Però en realitat els texts anatòmics importants són tres: el ja esmentat, el Tractat d'Anatomia Topogràfica, i a més un Compendi més breu.

2. El Compendi. Un llibre important de Testut, que després va quedar obscurit pel gran èxit del Tractat, és el "Compendio de Anatomía descriptiva". Però així com del gran tractat a les prestatgeries de l'Acadèmia n'hi ha bastants exemplars de diverses edicions, el Compendi, que és un llibre petit, gairebé és inexistent.

Hem revisat una novena edició, editada a Barcelona per Salvat, l'any 1917. En el mateix llibre trobem notícia que el gran tractat va només per la sisena edició i el "Tratado de Anatomía Topográfica", per la tercera. Les diferències principals del Compendi amb el Tractat és que es tracta d'un sol volum, en comptes de quatre; que és reduït, tot i que té unes 750 pàgines, denses però ben llegibles. No té il·lustracions. En canvi el Tractat té 4 volums, 4.845 pàgines i 3.669 gravats, la gran majoria impresos en colors. En realitat un resum, o "aide-mémoire", en el que l'ajudaren dos deixebles, Patel i Pellanda. De tota manera val la pena recordar aquest llibre, avui una mica oblidat. El traductor és el mateix doctor Josep Corominas i Sabater.

3. El Tratado de Anatomía Topográfica. Va fer també un altre text, igualment important, el "*Traité d'Anatomie topographique*". (primera edició, per Doin, París, 1905). Aquesta vegada el fa amb la col·laboració d'Octave Jacob, meg major de l'armada, que era professor agregat a Val de Grâce. També es traduí al castellà i va tenir bon èxit editorial. Aquest llibre té més utilitat pel cirurgià.

És una obra considerable, en dos volums, o sigui la meitat del Tractat d'anatomia, amb 2.371 pàgines i 1.477 gravats molts en colors. Per la forma d'edició és semblant al text d'anatomia i veient-los a la biblioteca es poden confondre. Per dins també s'assemblen bastant.

Les altres publicacions de Testut, monografies i articles, gairebé un centenar, van tenir molta menys difusió

ELS COL-LABORADORS. Els dos principals col·laboradors de Testut van ser Octave Jacob, pel llibre amb més orientació quirúrgica, i André Latarjet per l'anatomia clàssica.

L'èxit editorial de l'obra de Testut es deu en gran part a que després de la mort de l'autor l'obra no es queda parada sinó que tingué un continuador, André Latarjet, que fou el seu successor a la càtedra de Lyon des del 1919. Latarjet, havia nascut a Dijon el 1877, fou estudiant a Lyon, va treballar en el laboratori de Testut, amb línies de recerca pròpia sobre la inervació simpàtica i la vascularització de les vísceres. Va morir a Lyon el 4 de maig de 1947. La unió dels dos noms: Testut-Latarjet, la trobem tant en les edicions posteriors del tractat d'anatomia, com en el nom del museu d'anatomia de Lyon. Latarjet també es va dedicar a l'educació física i la medicina de l'esport.

ELS TRADUCTORS. Són Josep Corominas Sabater i Antoni Riera Villaret. Corominas havia nascut a Banyoles el 8 de gener de 1850 i morí a Barcelona el 8 de març de 1908. Llicenciat el 1872, doctor el 1873 amb una tesi sobre "*De la inflamación*". Va col·laborar en les revistes mèdiques més importants del seu temps aquí i fou un període curt director de "El Criterio Católico de las Ciencias Médicas". Un fill seu, Frederic Corominas Pedemonte fou president de l'Acadèmia de Medicina, de 1948 a 1957 en que morí.

Antoni Riera Villaret, també membre de l'Acadèmia, fou catedràtic de Tècnica Anatòmica l'any 1907. Morí el 1931. Pedro i Pons recordava l'encert de Riera en recomanar el llibre de Testut com a text per aprendre anatomia.

ALTRES ASPECTES. Des d'un punt de vista institucional va tenir una considerable activitat creadora i impulsora. Fundà, i fou redactor, de la "Revue Internationale d'Anatomie et d'Histologie". També va fundar la "Société d'Anthropologie de Bordeaux et du Sud-Ouest" i encara el "Journal d'Histoire Naturelle de Bordeaux et du Suid-Ouest". Té treballs d'antropologia prehistòrica, potser el més conegut el l'estudi sobre l'"homme de Chancelade", trobat al Périgord, a la regió bordelesa.

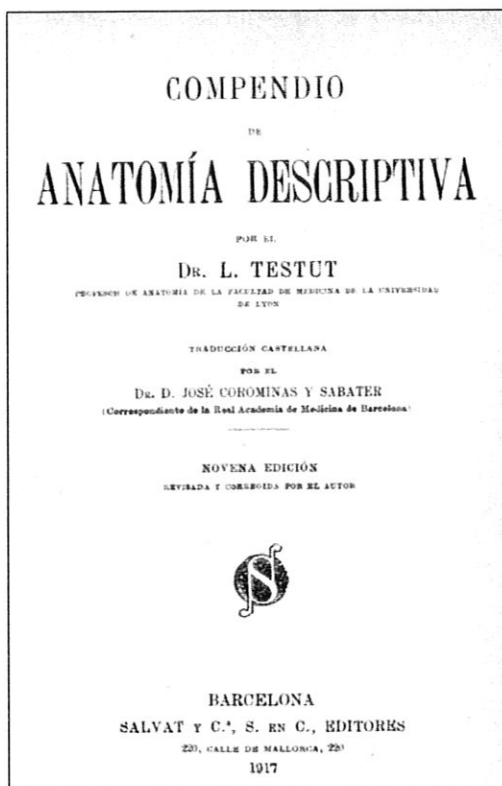
Igualment fou director d'una col·lecció molt àmplia de monografies, sobre tots els temes de la medicina, la "Nouvelle bibliothèque de l'étudiant en médecine" coneguda com a "Collection Testut". Són llibres petits, de mida, però no de gruix ni de densitat d'informació, amb contingut monogràfic sobre algun punt concret important d'una especialitat, o subespecialitat, que van tenir una extraordinària difusió. Eren fàcils de consultar, i van ser un bon èxit editorial. N'hi hagué 63, alguns traduïts a l'espanyol, publicats per Espasa.

Malgrat la distància de la seva feina Testut no es va deslligar mai del seu país d'origen, el Périgord. Hi passava gairebé sempre els tres mesos d'estiu, fent recerca sobre diverses fonts històriques i d'arxiu. Va estudiar la documentació local i és interessant ella seva monografia sobre Beaumont, el seu poble d'infantesa: "*La bastide de Beaumont en Périgord (1272-1789). Étude historique et archéologique*" (Bordeaux, Féret, 1920), en dos volums de més de cinc-cents pàgines cadascun i més de dues-cents figures.

Quan es va retirar, l'any 1919, tornà a Beaumont, on fou conseller municipal durant quatre anys. Va morir el 16 de gener de 1925, quan tenia setanta-quatre anys. Va ser enterrat a Beaumont. Pocs anys més tard, el 1931, Bergerac, la vila on va fer estudis en el seminari, va donar el seu nom a un carrer. També el Museu de Medicina i d'Anatomia de la facultat de Lió, on hi ha moltes peces preparades per ell, va rebre el nom de "Musée Testut-Latarjet", honorant igualment el nom del seu successor a la càtedra i continuador de l'obra.

Un fet relativament poc conegut és que Leo Testut va ser membre corresponent estranger de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, proposat a la sessió de 15 de febrer de 1924 i elegit a la del dia 1 de març de 1924.

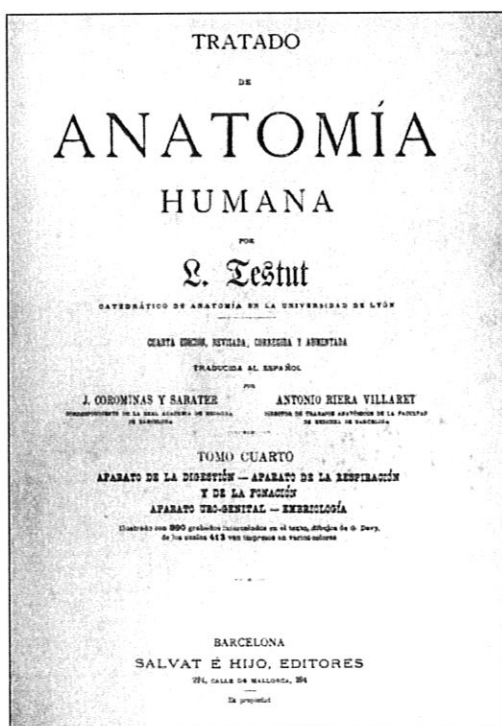
Testut és el primer dels tres grans anatòmics francesos moderns d'origen occità. Els altres dos són Henri Rouvière, nat a la Lozère, en ple Llenguadoc, i André Delmas, nat a Montpeller, ambdós catedràtics d'anatomia a París, i també autors d'una obra docent i escrita important.

Portada del Compendi d'Anatomia Descriptiva

Portada del Tractat d'Anatomia Topogràfica

Portada del Tractat d'Anatomia Hunama

Jean Léo Testut (1849-1925)